
„Спремност наставника за стручно усавршавање“

Др Маринко Савић, просвјетни савјетник

Теслић, април 2019. године

ЦИЉ:

Подстицај и подршка за стварање школске културе која је усмјерена на мијењање постојеће праксе, односно, школске праксе која је усмјерена на побољшању квалитета рада школе у погледу в/о резултата.

ЗАДАЦИ:

1. Анализа постојећег стања;
 2. Упознавање са активностима које се предузимају у наведеном циљу;
 3. Приједлози за будући рад.
-

АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

1. Планирање и припремање за наставу;
2. Огледни часови;
3. Анализа актуелне наставне праксе
4. Спремност за промјене и иновације у настави.

Логичан примјер оперативног плана

Мјесец, бр. часова:___

Тема 1	Број часова:	ОИ	Наст садржај	Дид. тех.	НС и П	НПОИ
-	?	-			-	-
Тема 2	Број часова:	ОИ	Наст садржај	Дид. тех.	НС и П	НПОИ
Тема 3	Број часова:	ОИ	Наст садржај	Дид. тех.	НС и П	НПОИ

ПЛАНИРАЊЕ И ПРИПРЕМАЊЕ

Један од примјера актуелне праксе

Школа	
Наставник	
Предмет	
Наставна тема	
Наставна јединица	
Тип часа	
Наставне методе	
Облици рада	
Наставна средства	
Очекивани исходи	

Артикулације часа
Уводни дио 5 – 10 мин
Главни дио 25 – 30 мин
Завршни дио 5 – 30 мин

ПРИПРЕМАЊЕ ЗА НАСТАВУ

- ▶ Нема НАСТАВНИХ ЈЕДИНИЦА. Разлика у начину планирања и припремања наставе усмјерена према „очекиваним исходима“ или „наставним јединицама“ је суштинска и важна. Прво, у НПП-у не постоји појам „наставна јединица“. Друго, у настави оријентисаној на „наставне јединице“, наставник има обавезу да реализује одређену „наставну јединицу“, (односно број НЈ), док у оријентацији према „очекиваним исходима“ наставница има обавезу да оствари конкретан захтјев који је постављен за одређени час.

ПРИПРЕМАЊЕ ЗА НАСТАВУ

- ▶ Дакле, у настави оријентисаној према „очекиваном исходу“ наставни садржаји нису обавезни нити стриктно прописани, али јесте стриктно прописан очекивани исход. С тим у вези наставник може „очекивани исход“ да оствари помоћу једног или више садржаја, може сам да осмишљава садржаје и изворе учења, јер нема стриктног усмјерења на садржај, него на „очекивани исход“.

ПРИПРЕМАЊЕ ЗА НАСТАВУ

- ▶ У функционалној писаној припреми је важно описати активности које су намијењени ученицима.
- ▶ Ако понављамо раније научено онда кажемо:
„неколико ученика ће одговорити на питања која будем поставио везана за то и то“... или: „сви ученици ће ријешити задатак“, „прочитати на НЛ, у уџбенику, присјетити се“... „један ученик ће испричати, остали слушати и допунити...“ „Одлични ученици ће описати, а остали поновити ...“
- ▶ Постоји безброј методичких начина...

ПРИПРЕМАЊЕ ЗА НАСТАВУ

- ▶ За „главни дио часа“ је најважније знати шта смо планирали да остваримо (очекивани исход).
 - ▶ Наставник се опредјељује да ли ће фронтално, индивидуално, групно или радом у пару да ради на усвајању датих информација, процеса... Нпр. ако ради фронтално онда може на одређеном примјеру (задатку), корак по корак, на табли, да практично покаже, демонстрира на моделу... Може да „слабијим“ ученицима зада једноставне задатке на којима ће они да вјежбају разумијевање датих појмова, „бољи ученици“ могу да рјешавају текстуалне задатке (ако их има и уџбенику, ако нема припреми такве задатке), од још „бољих“ ученике може да тражи да смисле примјере у којима се практично користе појмови ...
-

ПРИПРЕМАЊЕ ЗА НАСТАВУ

- ▶ За крај осмисли како ће да провјери колико су ученици разумјели и усвојили коришћење израза, појмове, чињенице, процесе...
- ▶ Припрема може да буде врло кратка. Важно је да осликава: шта ученици раде, колико ће дуго продуктивно радити, који ниво мисаоне активизације смо наметнули (преписивање, препознавање... или примјена, анализа, синтеза, вредновање), да ли смо провјерили шта смо урадили.

КОЛИКО СУ НАСТАВНИЦИ СПРЕМНИ НА ПРОМЈЕНЕ?

► Огледни часови шк. 2017/18. године:

-Регија Бањалука: 3

-Регија Приједор: 0

-Регије Добој: 0

-Регија Бијељина: 0

-Регија Бирач: 4

-Сарајевско-романијска регија: 2

-Регија Херцеговина: 2

Анализа актуелне праксе

- ▶ Анализа стања наставе која је утврђена стручно-педагошким надзором, према извјештају инспектора-просвјетног савјетника одликује сљедеће:
 - планирање и припремање има више формални него функционални карактер ;
 - настава се у већем проценту заснива на традиционалним основама (начин сједења ученика, врсте наставних метода и облика рада који се користе, врсте коришћених наставних средстава, врсте задатака за ученике).

ГСИР, август 2018. године

- ▶ Сви учесници (наставници разредне наставе) су се сложили са тиме да имамо знатан број ученика који су незаинтересовани за рад, немотивисани, не учествују у школским активностима (само су физички присутни) и да на крају радног дана један проценат ученика не знају ни шта су учили тај дан.
- ▶ Констатовано је и то да начин стручног усавршавања наставника није адекватан.

ПРИЈЕДЛОЗИ НА ГСИР У АВГУСТУ 2018. Г. ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ НАСТАВЕ

- ▶ У циљу унапређења квалитета васпитно-образовног процеса у цјели, а тиме и остварених постигнућа ученика, указано је на неопходност сталног стручног усавршавања, иновирања и самопреиспитивања рада сваког наставника. Констатовано је то да свака нова генерација захтјева другачији приступ, односно, сагледавање свих релевантних фактора који имају фацитацијску или инхибицијску улогу у настави, те се према њима адекватно поставити.
-

ПРИЈЕДЛОЗИ НА ГСИР У АВГУСТУ 2018. Г. ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ НАСТАВЕ

- ▶ Као примјер могућег придобијања ученика за активније учешће у наставном процесу (да се мисаоно укључе у наставу и учење), просвјетни савјетник је предложио двије идеје које је преузео од Сузан Вајбренаер (*Поучавање дјеце с потешкоћама у редовној настави, 2010, Креативни центар Београд*).
-

ПРИЈЕДЛОЗИ НА ГСИР У АВГУСТУ 2018. Г. ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ НАСТАВЕ

- ▶ Прва идеја је названа „карте ученика“. Наставник направи за сваког ученика карту величине око 10 CM x 6 CM. Карте се могу користити на сваком часу (наставном предмету и типу часа). Смисао карти је да ученици не подижу руке када наставник пита, него наставник држи карте у рукама, мијеша их и прозива оног ученика чија је карта на врху. Циљ је подићи тензију да ученици никада не знају када ће бити прозвани и тако имају обавезу веће мисаоне укључености у рад. Карте се користе по јасним правилима. Ученик који буде прозван мора да одговори, иначе све губи смисао. Уколико ученик не зна одговор на питање или неки захтјев не може да уради, онда се приступа различитим стратегијама: или се ученицима омогући да се међусобно консултују (чиме подстичемо и вршњачко учење), или се питање поједностаљује или на неки други начин инсистира на одговору.
-

ПРИЈЕДЛОЗИ НА ГСИР У АВГУСТУ 2018. Г. ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ НАСТАВЕ

- ▶ Друга идеја је „исписница из школе“. Наставницима је предложено да уведу правило да сваки дан, на крају посљедњег часа, у року од пет минута ученици напишу: шта су данас научили и шта им није било јасно. Тиме се ученици формално „исписују“ из школе и иду кући. Ова активност би требала да оствари корист и за ученика и наставника. Ученик свјестан да ће на крају радног дана морати да напише шта је данас учио аутоматски се укључује у рад. Друго, навикавамо ученике на кратка, јасна и прецизна изјашњавања. Треће, има ученика који не желе јавно да се експонирају и да кажу шта им није било јасно, али ће вјероватно то написати. Корист за наставника је вишеструка: уколико се често понавља пракса да неки ученик напише да не зна шта је данас радио, то може да буде повод за консултације са родитељима, већа пажња на његове особине личности и потребе, консултације са стручном службом и слично. У другом случају, ако наставник добије информацију шта ученицима, у конкретном дану, није било јасно, то је најбоља основа за припремање наставе за сљедећи и нередне дане.
-

ПРИЈЕДЛОЗИ НА ГСИР У АВГУСТУ 2018. Г. ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ НАСТАВЕ

- ▶ Сви наставници су се сложили да понуђене идеје могу да остваре квалитетан помак у учењу, не представљају додатни напор наставнику, једноставно се користе и слично. Нико од наставника се није изјаснио супротно од ових ставова.

КОЛИКО НАСТАВНИЦИ ПРИХВАТАЈУ НОВЕ ИДЕЈЕ?

У циљу да провјери досљедност наставника и њихову спремност да иновирају властиту праксу са једне стране и да провјеримо стварну практичну вриједност предложених идеја са друге стране, инспектор-просвјетни савјетник је, након мјесец дана извршио истраживање са задацима да утврди:

- ▶ Колико је наставника од трећег до петог разреда прихватило понуђене идеје?
- ▶ Колико наставника је покушало па одустало од понуђених идеја?
- ▶ Како наставици који су прихватили понуђене идеје процјењују њихов ефекат и оправданост коришћења?
- ▶ Који су разлози због којих наставници нису прихватили понуђене идеје?

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

- ▶ Истраживање је рађено на узорку од тридесет школа регије Бијељина и Бирач у коме је анкетирано 330 наставника. Обраду података добијених на упитнику, (конструисаном за потребе овог истраживања), у школама су радили педагози, а збирну табелу са резултатима су доставили инспектору-просвјетном савјетнику. Резултати су показали сљедеће:

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

- ▶ У осам школа, ниједан наставник није ни покушао да примјени предлоге који су дати на савјетовању. То доводи до питања, како је могуће унапређење рада школе, када, у конкретним школама, нема ниједног наставника који је спреман да иновира свој рад.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

- ▶ У шест школа ниједан наставник није покушао користити „карте ученика“, (један број наставника користи „исписницу“), а у пет школа ниједан наставник није покушао користити „исписницу“ а неколико наставника користи „карте ученика“.
- ▶ (што значу у 14 школа није нико користио “карте ученика”, а у 13 школа нико није користио “исписницу”).

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

- ▶ Карте ученика је користили 4% наставника, а није користило 95% наставника.
- ▶ Исписницу је користило 25% наставника, а није користило 75% наставника.
- ▶ Никада није ни покушао да користи карте ученика 77% наставника, а 8% је покушало, али је одустало.
- ▶ Никада није ни покушао да користи исписнице 67% наставника, а 5% је покушало, али је одустало.

КОРИСТИ ОД “КАРТИ УЧЕНИКА”

Одговори наставника:

- ▶ Добра страна је то што на тај начин час престаје да буде монотон у смислу да само исти ученици дају одговоре. Ученик који је прозван мора дати бар неки одговор, ако не самостално онда уз моју помоћ. Ученици су карте одлично прихватили. Користим их свакодневно.
 - ▶ Веома је занимљиво дјеци.
 - ▶ Боља дисциплина у разреду.
 - ▶ Сви ученици активно учествују у реализацији наставе.
 - ▶ Сви ученици су активни на часу, а не само пасивни посматрачи.
 - ▶ Сви ученици су спремни за сваки час јер никад не знају ко ће одговарати.
 - ▶ Мотивише ученике да увијек буду у приправности и да се не могу скривати иза активних ученика
-

РАЗЛОЗИ НЕКОРИШЋЕЊА “КАРТИ УЧЕНИКА”

Разлозоге за некоришћење „карти ученика“ наставници су најчеће наводили:

- ▶ Нисам се припремио за тако нешто, одговорило ЈЕ 41% наставника;
- ▶ Сматрам да то не би дало ефекат, одговорило ЈЕ 10% наставни;
- ▶ То би ми одузело пуно времена, одговорило ЈЕ 10% наставника;
- ▶ Друго 20%:
 - ▶ Повремено користим, разлог недостатак времена у комбинованом одјељењу;
 - ▶ Нисам у могућности да користим, због комбинације, надам се да ћу бити у могућности користити у наредном периоду;
 - ▶ Пошто водим први разред и у току је процес привикавања, мислим да је још рано да им то уведем, што не значи да нећу крајем првог или почетком другог полугодишта;
 - ▶ Настојаћу користити;
 - ▶ Почећу да их користим;
 - ▶ Имам пет ученика у разреду;
 - ▶ Почећу их користити;
 - ▶ Такође, не користим;
 - ▶ Рад у комбинацији два разреда не оставља пуно простора за коришћење

КОРИСТИ ОД “ИСПИСНИЦЕ”

Наставници који су користили „исписницу“ најчешће су изјавили:

- ▶ Ученици након исписане исписнице знају шта су тај дан радили у школи, и не дешава се више када их родитељи питају шта је било данас у школи а да они на то немају одговор. Дивна новина.
- ▶ Сазнала сам шта им се допало, а шта не; сазнала сам шта су схватили и научили, а шта им није јасно; имам увид у ниво усвојеног знања са протеклог часа; сазнала сам колика су интересовања за одређени наставни садржај.
- ▶ Даје директну информацију о томе шта није јасно и одмах сљедећег дана могу то да појасним
- ▶ Понављање наученог у току дана (мали подсјетник шта код куће треба поновити или урадити као домаћи задатак).
- ▶ Информација о томе да ли је знање усвојено или не.

КОРИСТИ ОД “ИСПИСНИЦЕ”

Наставници су навели:

- ▶ Свакодневно добијање повратне информације о градиву које су ученици усвојили тог дана.
- ▶ Добра повратна информација о усвојеном или неусвојеном градиву.
- ▶ Процјењујем сопствени рад, ученик стиче позитивну слику о себи и својим могућностима, лакши приступ праћења ученичке заинтересованости на часу.
- ▶ Боље сагледавање нивоа усвојених знања.
- ▶ Сигурнија сам да ли дјеца знају шта су учили и колико су схватили наставни садржај.
- ▶ Могу да уочим продуктивност часа, пажњу ученика и одабир најефикаснијих метода рада за одређени тип часа.
- ▶ Корисно је ради добијања повратне информације и сагледавање најефикаснијих метода рада за будући рад.

КОРИСТИ ОД “ИСПИСНИЦЕ”

- ▶ Боља је мотивација других ученика, мој увид у тренутно знање; добра провјера усвојеног знања; брз и ефикасан начин увида у тренутно знање, разумијевање садржаја; позитивна клима у разреду; динамичност; разбијање монотоније.
- ▶ Подстицај ученика на размишљање о протеклом дану и активностима.
- ▶ Добијам повратну информацију од ученика и ученици који се стиде имају могућност да питају .

РАЗЛОЗИ ЗА НЕКОРИШЋЕЊЕ “КАРТИ УЧЕНИКА”

- ▶ Нисам се припремио за тако нешто; Сматрам да то не би дало ефекат; То би ми одузело пуно времена;
 - ▶ Почећу да користим
 - ▶ Нисам још успјела да користим, али имам намјеру; планирам да користим од октобра мјесеца
 - ▶ Нисам користио, али ћу почети да користим.
 - ▶ Због обавеза планирања градива, попуњавања одјељенске књиге и других септембарских обавеза нисам успио да се припремим и почнем.
 - ▶ Сматрам да је то добро и покушаћу да то користим
 - ▶ Користим друге методе.
 - ▶ Зато што радим у комбинованом одјељењу и сматрам да би то одузело пуно времена
-

ЗАКЉУЧАК

- ▶ Планирање и припремање наставе треба да има функционалну и стручну основу. То значи да треба да буду усмјерени на исходе; да се уважавају стварне потребе, могућности и обавезе; да одражавају потребе конкретног одјељења.
- ▶ Стручно усавршавање наставника треба планирати и усмјеравати према функционалнијој настави.
- ▶ Подстицати наставнике да у своју наставну праксу уводе иновације, да мијењају и унапређују устаљене обрасце наставе.

ХВАЛА

